

WNIOSKI:

I. BIBLIOTEKI SZKOLNE

1. Zmiana w zapisie Ustawy o systemie oświaty: biblioteka szkolna jest w każdej szkole.

W ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t. j. Dz.U. 2015 r. poz. 2156 ze zm.) w art. 67 ust. 1 pkt 2 zapisano, że *do realizacji zadań statutowych szkoła publiczna powinna zapewnić uczniom możliwość korzystania z biblioteki.*

Powyższy zapis umożliwi organom prowadzącym szkoły proces likwidacji bibliotek szkolnych lub ograniczanie godzin ich otwarcia. W małych miejscowościach często biblioteka szkolna jest jedynym miejscem, w którym uczeń ma możliwość wypożyczenia książek i innych opracowań. Wskazane jest, aby nowe zapisy konkretnie wskazywały na obowiązek prowadzenia biblioteki szkolnej w każdej szkole.

2. Opracowanie standardów pracy biblioteki szkolnej.

Od wielu lat towarzystwa i organizacje skupiające nauczycieli bibliotekarzy bibliotek szkolnych postulują do władz oświatowych o zatwierdzenie standardów pracy bibliotek szkolnych, które wyznaczyłyby konieczność uporządkowania podstaw prawnych regulujących zasady ich funkcjonowania. Standardy te określają bibliotekę szkolną jako pracownię interdyscyplinarną; precyzują warunki zatrudnienia nauczycieli bibliotekarzy; realizację przez nauczycieli bibliotekarzy w placówce szkolnej treści dydaktycznych; zadania i rola nauczycieli bibliotekarzy; promocja i upowszechnianie czytelnictwa i biblioteki w środowisku lokalnym i inne¹.

3. Wprowadzenie zapisu o edukacji czytelniczej i medialnej do podstawy programowej.

W obowiązującej podstawie programowej nie zostały zawarte treści z edukacji czytelniczej i medialnej, a współpraca nauczycieli różnych przedmiotów z biblioteką szkolną nie jest jasno sprecyzowana. Bibliotekarze zatrudnieni w szkołach pełnią zadania i obowiązki pedagogiczne oraz biblioteczne. Środowisko bibliotekarzy zgłasza wniosek o przywrócenie treści z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej, które umożliwią realizację zajęć dydaktycznych w szkole (ustawowo zapisane godziny dydaktyczne dla nauczycieli bibliotekarzy) oraz przyczynią się do nabycia przez uczniów umiejętności wyszukiwania i selekcji informacji, poszanowania praw autorskich oraz rozbudzania zainteresowań książką i literaturą. Wprowadzenie nowego przedmiotu: *edukacja informacyjna i czytelnicza* przyczyni się do realizacji powyższych celów.

4. Zakup sprzętu komputerowego dla bibliotek szkolnych.

Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych w szkołach wpływa na ich wykorzystanie w różnych obszarach organizacji i pracy placówki. Brak odpowiedniego wyposażenia i sprzętu komputerowego w bibliotece szkolnej wpływa negatywnie na jej odbiór przez uczniów jako nowoczesnej pracowni multimedialnej oraz wskazuje na brak zainteresowania biblioteką jako miejscem rozwoju umiejętności

---

¹ Standardy pracy biblioteki szkolnej [opracował zespół nauczycieli bibliotekarzy zrzeszonych w ZNP, TNBSP i SBP w oparciu o szerokie konsultacje środowiskowe [online]. [dostęp 18.05.2016]. Dostępny w Internecie: <http://www.znp.edu.pl/media/files/5a7037946e6827b2a5d587d2bef37280.pdf>

z zakresu TIK. Biblioteka – centrum informacji multimedialnej powinna zachęcać dzieci i młodzież nie tylko atrakcyjnymi zbiorami, ale również nowoczesnym sprzętem i wyposażeniem.

5. Zwiększenie liczby etatów przy stałym wzroście obowiązków i zadań (np. ewidencja podręczników; realizacja rządowych programów rozwoju czytelnictwa). Ujednolicenie zasad zatrudniania nauczycieli bibliotekarzy.

Nauczyciele bibliotekarze pracujący w szkołach pełnią bardzo różne zadania i obowiązki związane z promowaniem czytelnictwa, rozbudzaniem zainteresowań książką, wykorzystywaniem TIK w pracy z uczniem. Zadania te są długoterminowe, realizowane są w różnych formach, z udziałem uczniów, nauczycieli, środowiska lokalnego. Niestety wielu bibliotekarzy pracuje w niepełnym etacie lub wykonuje swoje obowiązki w bardzo małej obsadzie, niewystarczającej w stosunku do liczby uczniów w szkole. Nowe obowiązki, związane np. z ewidencją podręczników, uniemożliwiają nauczycielom bibliotekarzom pracę dydaktyczną z uczniami. Brak jest uregulowań dotyczących norm zatrudniania nauczycieli na stanowisku bibliotekarza (liczba etatów w szkole). Ich opracowanie wpłynie na prawidłową organizację pracy biblioteki szkolnej.

6. Ograniczenie liczby zastępstw za innych nauczycieli.

Nauczyciele bibliotekarze od wielu lat zmagają się z problemem nadużywania ich dyspozycyjności w kontekście zastępstw za innych nauczycieli. Zastępstwa są nieodpłatne, dezorganizują pracę biblioteki szkolnej i ograniczają do niej dostęp uczniom i nauczycielom. Liczne zastępstwa za nieobecnych nauczycieli oraz powierzanie im zadań w zastępstwie za nauczycieli innych przedmiotów powoduje okresowe zamykanie bibliotek i utrudnia czytelnikom dostęp do niej.

7. Ujednolicenie zasad stałego finansowania bibliotek.

Biblioteki szkolne nie posiadają stałego finansowania, co powoduje, że księgozbiór nie jest powiększany i aktualizowany o nowe zbiory (książki, czasopisma, audiobooki, zbiory dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych); w bibliotekach brak podstawowego wyposażenia (komputery, pomoce dydaktyczne, meble). Wizerunek biblioteki szkolnej, jako nowoczesnej i dobrze wyposażonej pracowni, wpłynie na pozytywny jej odbiór wśród uczniów, nauczycieli i rodziców, umożliwi nauczycielom bibliotekarzom poszerzenie oferty skierowanej do użytkowników biblioteki, a uczniom możliwość efektywnego i wartościowego spędzania wolnego czasu.

8. Zakaz łączenia bibliotek szkolnych z innymi instytucjami i jednostkami.

Nauczyciele bibliotekarze wnoszą o prawne regulacje dotyczące zakazu łączenia bibliotek szkolnych z innymi instytucjami i jednostkami oświatowo-kulturalnymi. Prawo łączenia bibliotek jest nadużywane przez samorządy, a skutki tych negatywnych zmian odczuwają przede wszystkim uczniowie i nauczyciele (w szczególności w małych miejscowościach).

II. BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNE

1. Doskonalenie kompetencji nauczycieli bibliotekarzy oraz stworzenie sformalizowanych struktur odpowiedzialnych za realizację nowych zadań, w tym procesu wspomaganie szkół.

W Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz.U. 2013 r. poz. 369) została określona nowa

rola tych bibliotek. Jednym z głównych zadań bibliotek pedagogicznych jest organizowanie i prowadzenie wspomagania:

- a) szkół i placówek w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, w tym w wykorzystywaniu technologii informacyjno-komunikacyjnej,
- b) bibliotek szkolnych, w tym w zakresie organizacji i zarządzania biblioteką szkolną.

Wspomaganie jest organizowane i prowadzone z uwzględnieniem:

- a) kierunków polityki oświatowej państwa oraz zmian wprowadzanych w systemie oświaty;
- b) wymagań stawianych szkołom i placówkom, których spełnianie jest badane przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny w procesie ewaluacji zewnętrznej, zgodnie z przepisami w sprawie nadzoru pedagogicznego;
- c) realizacji podstaw programowych;
- d) wyników i wniosków z nadzoru pedagogicznego;
- e) wyników sprawdzianu i egzaminów;
- f) innych potrzeb wskazanych przez szkoły i placówki.

Pracownicy bibliotek pedagogicznych są wstępnie przygotowani do realizacji zadań, wynikających z kompleksowego wspomagania pracy szkoły, jednak potrzebują dalszego doskonalenia, szczególnie w zakresie metod trenerskich, pracy z dorosłymi oraz wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych i nabycia większego doświadczenia w realizacji tych zadań. Istnieje także potrzeba stworzenia w związku z realizacją nowych zadań sformalizowanych struktur odpowiedzialnych za procesowe wspomaganie szkół i placówek w bibliotekach pedagogicznych.

2. Stworzenie ogólnopolskiej sieci bibliotek pedagogicznych.

Obecnie biblioteki pedagogiczne nie działają w jednolitej, ogólnokrajowej sieci bibliotecznej. Funkcjonują w szeregu niezależnych, mniejszych sieci o zróżnicowanej strukturze lub są samodzielne. Biblioteki pedagogiczne współpracują z systemem doskonalenia nauczycieli. Zakres współpracy jest zróżnicowany. Struktury funkcjonowania bibliotek pedagogicznych w Polsce wyglądają następująco:

- placówka macierzysta i jej filie,
- biblioteki powiatowe i gminne,
- biblioteki w strukturach placówki doskonalenia,
- inne struktury (np. centra, biblioteka z PP-P).

Mianem bibliotek określa się i odzwierciedla w statystyce zarówno placówki główne (nadrzędne), jak i ich filie. Są one liczone łącznie jako biblioteki, niezależnie od wielkości i stopnia samodzielności.

Stworzenie ogólnopolskiej sieci bibliotek pedagogicznych przyczyni się do zwiększenia efektywności współpracy między bibliotekami w całym kraju w zakresie dzielenia się zasobami, wymiany doświadczeń oraz promocji działań.

3. Dofinansowanie bibliotek pedagogicznych na poziomie powiatowym w podręczniki akademickie dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela.

Biblioteki pedagogiczne, będąc placówkami specjalistycznymi, wspierają nie tylko pracę instytucji oświatowych, ale też poszczególnych nauczycieli, uczniów przygotowujących się do konkursów, olimpiad i egzaminów maturalnych oraz rodziców, ale w dużej mierze również studentów kierunków pedagogicznych. Nie można zapominać, że świadczą ponadto usługi wszystkim zainteresowanym kształceniem ustawicznym i podnoszeniem poziomu wiedzy w systemie pozaszkolnym. Struktura organizacyjna bibliotek pedagogicznych – placówka macierzysta w siedzibie województwa oraz filie umiejscowione w miastach powiatowych – umożliwia prowadzenie wielu spójnych działań obejmujących całe województwo. Widoczne są jednak duże braki w zakresie zasobów dla studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela.

4. Poszerzenie możliwości pozyskiwania środków finansowych przez biblioteki pedagogiczne o inne źródła (np. projekty unijne).

Biblioteki pedagogiczne powinny mieć możliwość pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych, m.in. z funduszy unijnych. W ten sposób biblioteki mogłyby jeszcze efektywniej pracować w promowaniu narodowych programów rozwoju czytelnictwa i propagowaniu nowatorskich metod pracy z czytelnikiem.

III. BIBLIOTEKI SZKOLNE I PEDAGOGICZNE

1. Obligatoryjna współpraca bibliotek szkolnych z bibliotekami pedagogicznymi.

Biblioteki pedagogiczne to instytucje, które wspierają nauczycieli bibliotekarzy szkolnych w realizacji zajęć z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej, organizacji i zarządzania biblioteką szkolną, doskonalenia zawodowego i podnoszenia kwalifikacji. Nauczyciele bibliotekarze współpracują ze sobą w różnych obszarach, których głównym celem jest promocja czytelnictwa, wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w pracy nauczyciela i szkoły oraz doskonalenie warsztatu pracy. Zapisy prawne o obligatoryjnej współpracy bibliotek szkolnych z bibliotekami pedagogicznymi przyczynią się do podniesienia jakości pracy obu instytucji.

2. Określenie sposobu przeprowadzania skontrum w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych.

Dyrektorzy szkół i bibliotek pedagogicznych oraz nauczyciele bibliotekarze nie posiadają jasnych zapisów dotyczących przeprowadzania skontrum w bibliotece szkolnej i bibliotece pedagogicznej. Skontrum to sposób ewidencji materiałów bibliotecznych określony w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 października 2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 205, poz. 1283). Przepisy tego rozporządzenia nie mają jednak zastosowania do bibliotek szkolnych i pedagogicznych, a jedynie do bibliotek należących do ogólnokrajowej sieci bibliotecznej, tj. bibliotek publicznych. Szkoły i biblioteki pedagogiczne, jako jednostki sektora finansów publicznych, powinny zatem przeprowadzać inwentaryzację zbiorów bibliotecznych jako środków trwałych, według zasad wskazanych w art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (t. j. Dz.U. 2013 r. poz. 330 ze zm.). Inwentaryzacja przeprowadzana drogą spisu z natury powinna się odbywać raz na 4 lata, a nie jak skontrum raz na 5 lub raz na 10 lat. Prace związane z inwentaryzacją wpływają na dezorganizację pracy bibliotek szkolnych i pedagogicznych oraz wyłączenie bibliotekarzy z realizacji podstawnych zadań. W piśmie do Pani Danuty Brzezińskiej, Prezes Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich, Ministerstwo Edukacji Narodowej odpowiada, że sposób przeprowadzania inwentaryzacji zbiorów w bibliotekach szkolnych powinien być przeprowadzony zgodnie z zapisami statutów poszczególnych szkół, które mogą w tym zakresie odwoływać się do rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 29 października 2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych

(Warszawa, 18 stycznia 2013 r., DKOW-WOKO-WD-509-2/12). Wskazane jest, by kwestia prowadzenia skontrum w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych została jednoznacznie uregulowana w przepisach prawnych.

3. Powołanie w Ministerstwie Edukacji Narodowej osoby/zespołu do spraw bibliotek szkolnych i pedagogicznych z przedstawicielami w Kuratoriach Oświaty i podległych im delegaturach.

Nauczyciele bibliotekarze wnoszą o powołanie w Ministerstwie Edukacji Narodowej osoby lub zespołu do spraw bibliotek szkolnych i pedagogicznych, które będą reprezentować nauczycieli bibliotekarzy, uwzględniać sugestie i opinie środowiska bibliotekarskiego, odpowiadać za sprawy związane z ich organizacją i funkcjonowaniem.

Wskazane, by przedstawiciele do spraw bibliotek działali również w Kuratoriach Oświaty i podległych im delegaturach.

4. Środki finansowe przydzielane na dodatki motywacyjne dla nauczycieli bibliotekarzy.

Nauczyciele bibliotekarze wnoszą o ujednoczenie zasad wypłacania dodatku motywacyjnego. Obecnie dodatek ten jest zróżnicowany w poszczególnych województwach. W związku z powyższym dochody nauczycieli różnią się w zależności od miejsca wykonywanej pracy. Nauczyciele bibliotekarze postulują, aby dodatek motywacyjny był jednolity, a jego wysokość została ustalona przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.